

2. ПЪТЪ КЪМЪ ИЗБАВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЪ.

— Хвърляйки погледъ върху миналата сѣдба и настоящето положение на българския народъ и преценявайки трезво домогванията на западнитѣ и на сѣседнитѣ народи, въ зависимостъ отъ най-важнитѣ исторически обстоятелства, особено следъ Кримската война, Селимински успѣва да схване правилно българския въпросъ въ най-новата му фаза, като чертае и планъ за неговото сполучливо разрешение. Избавенъ отъ илюзиитѣ на младинитѣ си за едно лесно отхвърляне на робския яремъ чрезъ масово въоръжено повдигане, той мисли по-скоро за пълно национално осъзнаване на българитѣ, за тѣхното културно възмъжаване, икономическо затвърдяване и обществено-политическо възпитание, както и за дипломатическо използване на всички благоприятни за националното ни дѣло събития. Школуванъ реалистъ, който не губи почва подъ нозетѣ си въ размишления и проекти, той остава до край привърженикъ на активизма въ всички тѣзи посоки. Той знае, поученъ отъ толкова убедителни примѣри, че историческиятъ животъ на народитѣ не е слѣпа игра на непознати сили, а зависи отъ енергичната намѣса, отъ творческитѣ усилия на личната и националната воля. Щастието на народитѣ не е нѣщо пасивно детерминирано; наопаки, то подлежи на промѣни въ зависимостъ отъ дълбоки прозрения и дейно участие на рѣководни личности или голѣми обществени групи. Поставилъ въ стълбицата на житейскитѣ блага и ценности най-високо дълга къмъ народното общежитие, той очаква тъкмо отъ тамъ, отъ изпълнението на този дългъ, оня решителенъ обратъ въ сѣдбинитѣ на България, който сочи тѣй възможенъ при новитѣ насоки на европейския политически животъ.

Несъмнено, положението у насъ, колкото и бременно съ обещания за нѣщо по-добро, не трѣбва да се схваща съ единъ лекъ оптимизъмъ. Селимински изрично предпазва образованитѣ родолюбци отъ подобно самозалъгане. Какво е билъ и до где е стигналъ българскиятъ народъ къмъ срѣдата на XIX вѣкъ? Може ли той да вѣрва на милостъ отъ господаритѣ си турци и на помощъ отъ християнскитѣ велики сили? Сигурно не, ако внимателно проучваме поведението на еднитѣ и другитѣ, откакъ е възникналь т. н. Източенъ въпросъ. Турцитѣ сѣ закрепили властѣта си у насъ не чрезъ хуманни и законни мѣрки,